

6 pav. Perkasoje 4 aptikta auka, plokštelinė segė perdurta pjautuvu ir šalia esantis Vytauto denaras. J. Račo nuotr.

Fig. 6. A sacrifice: a sheet metal brooch pierced by a sickle and the Vytautas denar beside it that were discovered in Trench 4.

7 pav. Kapas 180 ir jame aptiktos įkapės. R. Rakausko nuotr.

Fig. 7. Burial 180 and the grave goods discovered in it.

Kapinynas su labai įdomiais radiniais ir jų kompleksais datuojamas XIV a. pabaiga – XVII a. Panašu, kad visą tą laiką jis buvo naudojamas, jo datavimą patvirtina ir kapuose aptiktos monetos, datuojamos nuo Vytauto iki Žygimanto Augusto valdymo. Odiniai dirbiniai (7 pav.), piniginių fragmentai, peiliai su įkotėmis iškart atiduoti restauruoti į LNM. Tyrimų metu fiksuoti 456 individualūs ir dar 247 atsitiktiniai radiniai. Žmonių kaulai perduoti tyrimams į VU MF.

Punžionys Cemetery

During July–October 2018, the late 14th–17th-century cemetery was investigated (Fig. 1). 710 m^2 was excavated (Fig. 2), 286 burials (Figs. 2–7) and bone concentrations were recorded, and a large number of isolated bones were collected. The investigation also determined that the cemetery's territory extends further to the N and S. 150 burials were recorded as having grave goods, with buckles, knives, and rings being encountered the most frequently. Ornaments, job-related items, and military uniform elements were also found.

Ramūnas Šmigelskas,
Ignas Sadauskas

Kaukazo senkapis

Ankstyvą 2018 m. rudenį Kaukazo kaimo (Kauno r., Karmėlavos sen.) privačiame sklype, Žvejų g. 6, kasant tranšėją inžineriniams tinklams, buvo aptikti dviejų žmonių palaikai. Apie juos pranešta policijai, o ši informavo KPD. Departamentas inicijavo žvalgomuosius tyrimus radimvietėje siekdamas išaiškinti ir įvertinti, ar tai nežinotas senkapis.

Kaukazo kaimas nėra senas. Šioje vietovėje gyvenamieji pastatai žymimi 1920 m. planuose. Kaimas prisišliejęs prie Karmėlavos miestelio Š dalies, įsikūręs ant stataus šlaito. Į Š šlaito apačioje driekiasi slėnis ir teka Neris. Manoma, kad kaimas taip pavadintas dėl minimo aukšto ir stataus šlaito, lyginant jį su Kaukazo kalnais. Vietiniai gyventojai pasakojo, kad galimai šį pavadinimą davė pirmieji atsikėlę gyventojai – carinės armijos rekrutai. Administraciškai kaime yra tik dvi gatvės – Žvejų ir Rūko. Tyrimai pradėti nuo sklypo Žvejų g. 6, kur buvo aptikti žmonių palaikai.

Dar rudenį aptikus žmonių kaulų, vienus palaikus išsivežė policija ekspertizei, kiti palikti ten, kur buvo rasti, ir užkasti. Ekshumuoti palaikai buvo vyriškos lyties 18–30 m. individo, prie kurio buvo rasta viena geležinė grandis.

2018 m. vėlyvą rudenį atlikti žvalgomieji tyrimai, ištirtos keturios 5x2 m, viena 4x2 m dydžio žvalgomoji perkasa ir vienas 2x2 m dydžio šurfas tiek kaulų radimo vietoje, tiek gretimuose sklypuose. Žvalgomųjų tyrimų metu ištirtas bendras 52 m^2 plotas, aplinkiniuose sklypuose žvalgyta metalo ieškikliais. Žvalgytas bendras apie 730 m^2 plotas.

0 5 cm

1 pav. Kape 2 rastas peilis ir galąstuvas. R. Šmigelsko nuotr.

Fig. 1. The knife and whetstone discovered in burial 2.

0 3 cm

2 pav. Sagtys iš kapo 2. R. Šmigelsko nuotr.

Fig. 2. A buckle from burial 2.

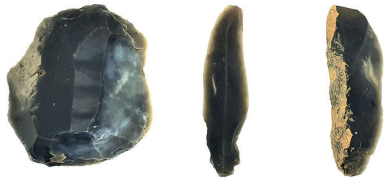

0 3 cm

3 pav. Perkasoje 3 rasti pavieniai titnaginiai radiniai. R. Šmigelsko nuotr.

Fig. 3. Isolated flint finds discovered in Trench 3.

Perkasa 1 tirta siekiant dar kartą atidengti rugsėjį aptiktą kapą. Ji buvo 4x2 m dydžio. Nukasus viršutinį 20–25 cm storio žvyro piltinį sluoksnį, vietomis fiksuotas buvęs kiemo lygis – plonas juodžemio sluoksnis. Po juo didžiojoje perkasos dalyje pasiektas geltono smėlio ar rusvo žvyro įžemis. Įsigilinus iki 40 cm, atidengtas *kapas 1*. Jis suardytas dviejų anksčiau kastų tranšėjų elektrai ir vandentiekiui. Viena tranšėja kapą suardė klubų srityje, kita nukasė kojas. Išlikęs palaikų ilgis 140 cm, rankos sukryžiuotos krūtinės srityje. Palaidojimas orientuotas galva į PV, galvos orientacija 241°. Iš KPD Kauno skyriaus rašto ir kitų duomenų yra žinoma, kad prie šio palaidojimo rasta geležinė diržo sagtis. Daugiau perkasoje neaptikta nei kitų palaidojimų, nei archeologinių radinių. Sklypo savininkas taip pat nurodė vietą dar vienų palaikų, kur kasant tranšėją pats pastebėjo kyšant kojų kaulus. Čia ištirtas 2x2 m dydžio ***šurfas 1***. Tiriant jį fiksuota labai panaši stratigrafija kaip ir perkasoje 1, fiksuotas iš esmės tik rusvas žvyringas gruntas su perkasimais. 40 cm gylyje nuo žemės paviršiaus aptiktas *kapas 2*, galva orientuotas V kryptimi, 263°. Kojos suardytos komunikacijų perkasimo. Aplink kapą buvo neryški apie 56 cm skersmens dėmė. Įkasimo duobė ar kontūras aukščiau kapo nefiksuotas. Juosmens srityje aptikta įkapių: peilis, galąstuvas (1 pav.), geležinė profiliuota diržo sagtis, žalvarinė profiliuota dirželio sagtelė su odos liekanomis (2 pav.), grandis, galimai geležinės D formos diržo sagties ar dar vienos grandies liekanos ir nenustatytas geležinis dirbinys ar jo fragmentas. Pagal aptiktus radinius kapas apie XV–XVI a. pradžios. Remtasi tuo, kad nuo XVI a. dažniau naudoti kriauniniai, o ne įtveriamieji peiliai.

Teritorijoje į R nuo sklypo, kuriame aptikti kapai, į P, R ir Š nuo sklypo Žvejų g. 6 ištirtos dvi 5x2 m dydžio perkasos, tačiau neaptikta jokių su senkapiu siejamų radinių ar palaidojimų. Vienoje iš perkasų aptiktas kompleksas titnaginių dirbinių: galinis gremžtukas, skeltė retušuotu šonu ir galu, skeltė su žieve (3 pav.) ir kelios titnaginės nuoskalos. Radiniai galimai datuotini neolito laikotarpiu. Juodo anglingo smėlio užpildo dėmėje rasta šiek tiek metalo lydimo atliekų.

Dar vienas stipriai suardytas kapas aptiktas į Š nuo minėto sklypo. Šioje vietoje tiriant perkasą 4 apie 20 cm gylyje aptiktas kūdikio kapas be jokių įkapių. Įžemis fiksuotas vos 20–30 cm gylyje, beveik nesusiformavęs joks povelėninis sluoksnis.

Vykdant archeologinius žvalgymus metalo ieškikliu archeologinių radinių, sietinų su laidojimo objektu, nerasta.

Tikėtina, kad sklypuose Žvejų g. 4, Žvejų g. 6 ir į Š nuo jo esančiame sklype yra buvęs senkapis, kuris sunaikintas teritorijos planiravimo darbų metu. Šią versiją patvirtina fiksuota stratigrafija, savininkų liudijimai, vizualiai matomas reljefas, palaikų aptikimo gylis ir jų suardymo laipsnis.

Kaukazas Cemetery

In the autumn of 2018, a field evaluation was conducted on private plots in Kaukazas village (Kaunas District). Human bones discovered at this site prompted the investigation. A total of 52 m^2 were excavated. Trench 1 yielded one burial, next to which a belt buckle was discovered, Test Pit 1 another burial with the following grave goods: a knife, a whetstone (Fig. 1), an iron D-shaped belt buckle with an offset bar, a bronze D-shaped belt buckle with an offset bar and leather remnants (Fig. 2), a loop, possibly the remains of an iron or another loop, and an indeterminate iron artefact or a fragment of one, and Trench 4 a disturbed infant burial. Based on the finds, the cemetery dates to the 15th – early 16th centuries. Before that, the site had been inhabited in the Stone Age, artefacts from that period having also been discovered (Fig. 3). A cemetery existed on the plots at Žvejų St. 4 and 6 and to the N of them, but it was destroyed during the levelling of this territory.

Gintautas Zabiela

Senosios Klaipėdos kapinės Puodžių gatvėje

2018 m. balandį BRIAI pagal Klaipėdos miesto savivaldybės užsakymą vykdė sklypo Puodžių g. 1 žvalgomuosius tyrimus. Čia planuojama atnaujinti sporto aikštyną, tad svarbu žinoti, kokiame gylyje šioje vietoje yra palaidojimai ir kiek jie išlikę. Šioje vietoje yra senosios Klaipėdos kapinės, veikusios čia iki 1819 m., kai buvo perkeltos į teritoriją tarp geležinkelio stoties ir Liepų gatvės. Tarybiniu laikotarpiu čia įkurtas skulptūrų parkas. Nurodoma, kad kapinės dabartinės Puodžių gatvės rajone buvo jau XVIII a. pradžioje. Jas uždarius teritorijoje įkurtas miesto sodas, veikiai pakraščiai pradėti užstatinėti. Jų Š krašte 1851 m. pastatyta evangelikų baptistų bažnyčia, veikusi iki 1944 m. ir vėl atkurta 1992 m. R krašte 1891 m. baigta statyti Luizės gimnazija, mokykla čia veikia iki šiol. Greta jos dar XIX a. pabaigoje buvo įrengtas sporto aikštynas, kurio teritorijoje ir vyko kasinėjimai. XX a. 7 dešimtmetyje aikštyno R dalyje nutiesta požeminė šiluminė trasa. Kasimo darbus matę žmonės pasakoja, kad buvo iškasta daugybė žmonių kaulų. 1995 m. į ŠR esančiame pastate Puodžių g. 3 R. Sprainaitis ištyrė